

Max Webers gamle sociologiske, historiske og idéhistoriske problem om *forholdet mellem calvinisme (puritanisme), kapitalisme og den videnskabelige revolution* diskuteres i en halv snes artikler af H. F. Kearney (Edinburgh), Theodore K. Rabb (Princeton universitet), Barbara J. Shapiro (Wheaton College, Norton Mass), Lotte Mulligan (La Trobe universitet, Victoria) og Margaret Espinasse (Hull), som analyserer problemet på grundlag af teologer og videnskabsmænd fra Cromwells og restaurationstidens England. – Endelig er der fire artikler af Charles Webster, Bernard Capp (Warwicks universitet) og William Lamont (Sussex universitet) om *millenarianismen*, tanken om tusindårsriget, der ifølge Johannes Åbenbaring skulle være et led i de tildragelser, der knytter sig til Kristi genkomst. Artiklerne viser klart, hvilken overordentlig betydning denne idé havde for den religiøse og politiske debat i denne periode.

De forskellige debatter i dette værk er uomgængelige for dem, der vil trænge ind i engelsk historie i 1600-tallet, og på grund af de mange litteraturhenvisninger i noterne er det muligt at trænge dybere ind i de engelske idéhistoriske problemstillinger, som disse debatter er udløbere af. Disse idéhistoriske analyser er også af betydning som en baggrund for de mere kendte skikkelser i engelsk idéhistorie, og de er af betydning for mere brede studier af vesteuropæisk åndshistorie.

Svend Erik Stybe

D. M. Loades: Politics and the Nation 1450–1660. Obedience, Resistance and Public Order. The Harvester Press and Fontana, Brighton, 1974. 484 s. £ 5.00.

Engelske forlæggere kappes i disse år om at sende nye flerbinds englandshistorier ud på et tilsyneladende umætteligt marked. Med det foreliggende arbejde af dr. D. M. Loades, *senior lecturer* ved Durham University, går også The Harvester Press ind i denne kappelstrid. Dr. Loades' værk er første bind i en nystartet serie, *The Fontana Library of English History*, der redigeres af G. R. Elton. Seriens erklærede målsætning er »to reinterpret familiar and unfamiliar aspects of English history« – en ikke ualmindelig målsætning for disse serier – det er derfor i dette lys, bogen skal vurderes.

Det typografiske udstyr er nydeligt, og fremstillingen er skrevet i et letflydende og sobert sprog. Oversigten lettes betydeligt ved, at hvert hovedafsnit indledes med et kort resumé af afsnittets tese. Der er dog sket en meningsforstyrrende ombytning af teksten på side 275–77: side 275 skal ombyttes med side 277.

Dr. Loades har på forhånd begrænset sit tema til kun at omfatte »the relationship between the Crown and the 'political nation', and other factors are taken into account mainly as they affected that relationship« (s. 18). Dermed har han udelukket f. eks. sociale, økonomiske og udenrigspolitiske forhold fra at spille en rolle i fortolkningen, og dermed har han entydigt lagt sig fast på »the liberal/constitutional view« (Lawrence Stone's udtryk), der først og fremmest repræsenteres af professor Elton. Den nytolkning, man kan vente at finde, rækker derfor ikke ud over disse rammer.

Bogens hovedanliggende er en nyfortolkning af tudorperioden, og hovedtesen er kort, at tudorernes kongemagt var stærk og stabil, dels fordi de omhyggeligt respekterede den middelalderlige konception om »good lordship«, hvortil de føjede et nyt element, »the royal supremacy«, dels fordi de ligeså omhyggeligt undgik en præcis definition af grænserne for det kongelige prerogativ og dermed af magtdivisionen mellem kronen og »the political nation«. Da stuarterne forsøgte dette, brød det gamle system sammen i den engelske revolution.

Det forekommer unægtelig overdrevet at kalde dette for en nyfortolkning, for den

indeholder ganske de samme elementer, som G. R. Elton benyttede i *England under the Tudors* (1955): det senmiddelalderlige systems utilstrækkelighed i 1530'erne, Thomas Cromwell's fremtrædende rolle ved etableringen af »the royal supremacy« og Elizabeth-perioden som en konservativ konsolideringsperiode. I hovedlinierne er dr. Loades' »nytolkning« således stærkt afhængig af den elton'ske tolkning, og det gælder også i detaljen, hvilket fremgår af talrige verbale overensstemmelser hermed rundt omkring i bogen (sml. f. eks. s. 302 og Elton, *op. cit.*, s. 362). Den bør derfor hellere karakteriseres som en præcisering og – iøvrigt tiltrængt – udvidelse af den elton'ske tolkning, hvilket også i sig selv er fortjenstfuldt. Det er således værdifuldt – og vist også første gang – at propagandaaspektet udtrykkeligt inddrages i fortolkningsgrundlaget, og som følge af den vide tidsramme (1450–1660) undgår forfatteren at betragte tudor-perioden isoleret; dens forbindelser bagud og fremefter fremstår med stor klarhed, og heri ligger nok bogens væsentligste fortjeneste.

Dr. Loades' bog er redelig, solid og læseværdig, selv om den ikke repræsenterer den nytolkning, som seriens målsætning kunne vække forventninger om.

Knud J. V. Jespersen

C. W. Chalklin & M. A. Havinden (eds.): *Rural Change and Urban Growth 1500–1800. Essays in English Regional History in Honour of W. G. Hoskins*. Longman, London, 1974. xxvi + 360 s., ill. £ 8.50.

Mens der herhjemme stadig kan være en tilbøjelighed til at se skævt til lokalhistorikere og deres arbejde, har engelske historikere for længst draget konsekvensen af den rigtige erkendelse, at skellet mellem lokalhistorie og rigshistorie er kunstigt, og at lokalhistoriske studier – rigtigt drevet – kan tilføje vor historiske viden en helt ny og konkret dimension. Lokalhistorie er i England blevet en respektabel akademisk disciplin.

Æren herfor tilkommer ikke mindst professor – siden 1968 emeritus – William George Hoskins, der gennem sin omfangsrige produktion – 23 bøger og mere end 30 artikler, hvis emner og forskningsmæssige grundlag for langt størstepartens vedkommende er af lokalhistorisk og historisk-geografisk art – har øvet en dybtgående indflydelse på udviklingen af lokalhistorien fra amatørarbejde til akademisk disciplin. Dette er baggrunden for, at en kreds af hans venner, kolleger og elever har tilegnet ham dette festskrift i 65-året for hans fødsel.

Festskriftets titel angiver på én gang tyngdepunkterne i professor Hoskins' forskning og rammerne omkring skriftets afhandlinger, der fordeler sig med syv over temaet »rural change« (af Robert Newton, Julian Cornwall, David Palliser, Joan Thirsk, Michael Havinden, Derek Portman og Alan Everitt) og fem om emnet »urban growth« (af Roy Millward, Christopher Chalklin, Ron Neale, Maurice Beresford og Hope Bagenal). Alle afhandlingerne er skrevet i et letfatteligt sprog, der smukt modsvarer professor Hoskins' egen elegante skriftlige udtryksform. Af særlig interesse for nærværende anmelder forekommer Julian Cornwalls afhandling om *The Squire of Cornisholme*, Thomas Langholme, der på et meget konkret grundlag kaster et interessant sidelys ind over gentry-debatten. Ligeledes bidrager David Pallisers afhandling, *Death and Disease in Staffordshire, 1540–1670*, der bygger på indgående kirkebogsstudier, på en meget livsnær måde til øget forståelse af de demografiske mekanismer i en periode, hvor vor viden herom er beskeden.

Dette er blot to eksempler blandt tolv på studier, der inden for en rigt facetteret emnekreds formår at demonstrere, hvilke betydelige resultater, der kan opnås, når pro-